

Reeksamen på Økonomistudiet august 2015

Økonomiske Principper A

1. årsprøve

Opgave 1

1.1 Falsk. En fælles ressource er defineret ved at være rivaliserende og ikkeekskluderbar. En vare er rivaliserende, hvis én persons forbrug af varen gør det umuligt for andre personer at forbruge same vare. Omvendt er det muligt for mange personer at forbruge samme enhed af en ikke-rivaliserende vare, og yderligere forbrug af varen er omkostningsfrit.

En vare er ekskluderbar, hvis det er muligt at forhindre enkelt personer i at forbruge varen, og ikke-ekskluderbar hvis det er umuligt.

1.2 Falsk. To varer A og B er komplementære, hvis en prisstigning på vare A medfører en reduceret efterspørgsel efter vare B (og vise versa). Dette gælder typisk for varer, som forbruges sammen, eksempelvis mælk og havregryn.

Indkomstelasticiteten for en vare angiver den procentvise ændring i efterspørgslen efter varen, når forbrugerens indkomst stiger med én procent (approksimativt, gælder kun eksakt for infinitesimale ændringer)

Ergo omhandler begreberne to forskellige situationer (hhv. en ændring i pris på en relateret vare og en ændring i indkomst), og man kan derfor ikke udlede noget om det ene begreb ud fra produktets egenskab i det andet begreb. Derfor er udsagnet falsk.

1.3 Forkert. For økonomer er der en sammenhæng mellem "god måde" og det at markedet allokerer ressourcer efficient. Herved menes, at det samlede velfærdsoverskud (total surplus) der modtages af alle agenter i økonomien er maksimeret. For perfekte markeder med fuldkommen konkurrence vil total surplus være maksimeret i markedsligevægten, og markedet kan dermed siges at være en "god" måde at organisere den økonomiske aktivitet.

I situationer med eksternaliteter (hvor én agents handling påvirker andres velfærd uden kompensation) vil staten kunne forbedre markedsresultatet og dermed have en rolle. Virkningen af positive og negative eksternaliteter kan med fordel illustreres i en figur.

Tilsvarende vil der i den frie markedsligevægt opstå dødvægtstab hvis enkelte markedsdeltagere har markedsstyrke (eksempelvis et monopol). Dette kan med fordel illustreres i en figur.

Endelig kan besvarelsen nævne ikke-ekskludérbare og/eller ikke-rivaliserende goder, for hvilke markedet ikke fungerer "godt".

1.4 Forkert. Det antages, at virksomhederne profitmaksimerer. Under fuldkommen konkurrence er der mange udbydere og efterspørgere. Den enkelte virksomhed vil være pristager, dvs. den vil betragte prisen, P , som givet. Marginalindtægterne (MR), defineret som stigningen i virksomhedens indtægter når produktionen øges med én enhed, bliver da lig prisen, $MR = P$. Det skyldes, at én ekstra produceret enhed netop giver merindtægter svarende til den pris varen kan sælges for.

Virksomhedens marginalomkostning (MC) angiver méromkostningen forbundet med at øge produktionen med én enhed.

Hvis $MC < MR = P$ vil merindtægterne ved at øge produktionen med én enhed overstige meromkostningerne, og virksomheden vil derfor øge profitten ved at øge produktionen. Derfor vil virksomheden ikke vælge at producere hvor $MC < P$, og udsagnet er derfor falsk.

Det kan nævnes, at for alle typer virksomheder med positiv produktion vil det optimale produktionsniveau være karakteriseret ved $MR = MC$. Det skyldes, at virksomheden som nævnt vil hæve produktionen hvis $MC < MR$, mens det omvendt vil det være optimalt at sænke produktionen, hvis $MR < MC$.

Det kan derudover bemærkes, at en virksomheden på kort sigt kun vil producere, hvis prisen ligger over de gennemsnitlige variable omkostninger. Det vil således være optimalt at stoppe produktionen, hvis virksomhedens indtægter ikke kan dække de variable omkostninger. Det kan dog godt være optimalt at producere selvom virksomheden har negativ profit, idet virksomheden på kort sigt kan have faste omkostninger, som den ikke kan slippe for ved at stoppe produktionen.

1.5 Korrekt. Produktion af en vare er behæftet med en negativ eksternalitet, hvis produktionen har en direkte negative effekt på

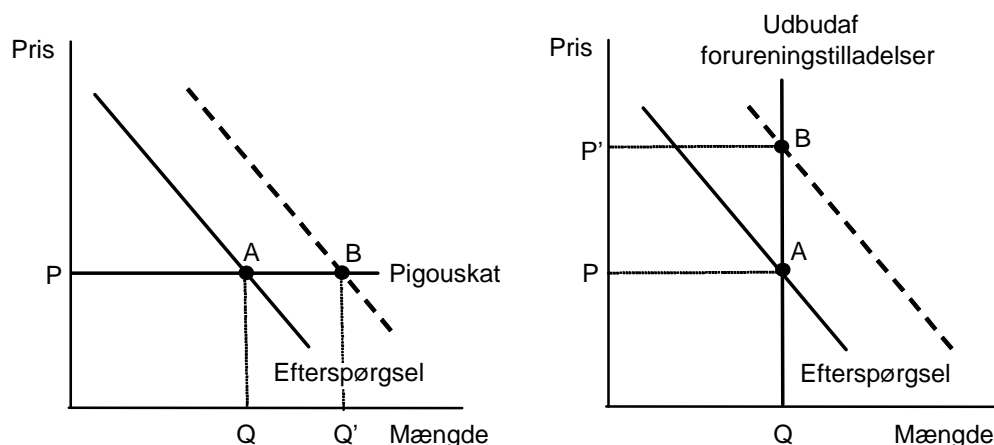
individers velfærd, uden at der kompenseres herfor. Dette kan fx komme via en påvirkning af miljøet. For at modvirke sådanne eksternaliteter kan man anvende kvoter, Pigou-skatter eller omsættelige forureningstilladelser.

Kvoter giver hver enkelt virksomhed mulighed for at forurene op til et givet maksimum fastlagt af myndighederne. Dette giver dog ikke nødvendigvis en efficient allokering af forureningen, da det ikke sikrer, at den marginale gevinst ved at forurene er ens på tværs af virksomheder. En omsættelig forureningstilladelse er en forureningskvote, som kan købes og sælges frit. Omsættelige forureningstilladelser er typisk mere efficiente at anvende end kvoter. Omsættelige forureningstilladelser allokerer en given mængde forureningen hen til de steder, hvor forureningen skaber den største aggregerede samfundsmæssige velfærd.

Betragt fx en virksomhed som har en CO₂ -kvote, der giver en gevinst på 1 million kroner, hvis virksomheden selv bruger den. Hvis en anden virksomhed vil kunne skabe en gevinst på 2 million kroner ved brug af kvoten, da er det hensigtsmæssigt, hvis virksomhed 2 køber kvoten af virksomhed 1. Hvis prisen er 1,5 millioner kroner, vinder de begge 500.000 kroner, uden at forureningsniveauet ændres.

En omsættelig forureningstilladelse er ikke mere efficient end en Pigou-skat. En omsættelig forureningstilladelse er dog et mere hensigtsmæssigt instrument, hvis man ønsker at sikre sig, at forureningen ikke bliver større end et givet omfang. Dette er illustreret i figur 2. Det er naturligt at forvente, at efterspørgslen efter at forurene ikke blot er konstant. Hvis efterspørgslen pludselig stiger (illustreret ved de stiplede linjer) vil det med en Pigou-skat betyde at forureningsomfanget stiger (bevægelsen fra punkt A til punkt B), men med omsættelige forureningstilladelser bliver konsekvensen blot en stigning i prisen på at forurene, mens forureningsomfanget holdes konstant.

Figur 2

Opgave 2

2.1. Når udbuds- og efterspørgselskurven for et marked kombineres er det muligt at bestemme den mængde der bliver handlet i økonomien, og den pris der handles til. Punktet hvor udbuds- og efterspørgselskurven skærer hinanden. Mængden q^* kaldes for ligevægtsmængden og prisen p^* kaldes for ligevægtsprisen. Ved ligevægtsprisen p^* gælder der at den mængde som køberne efterspørger præcis er lig den mængde som sælgerne udbyder.

Dette kan med fordel illustreres i et diagram.

2.2 Forbrugeroverskud (CS) er et mål for forbrugernes maksimale villighed til at betale for et gode (reservationspris) minus det beløb der rent faktisk betales for godet. Producentoverskud (PS) er et mål for prisen der betales for et gode minus producentens omkostning. Typisk opgøres både CS og PS ikke blot for et enkelt gode – men som en aggregeret størrelse for alle goder der handles til den givne pris (areal under/over kurverne i figurerne).

Dette bør illustreres i et diagram.

For en given mængde kan den tilhørende pris på efterspørgselskurven fortolkes som forbrugerens reservationspris – den maksimale pris forbrugeren er villig til at betale for at erhverve en ekstra enhed af godet. Omvendt kan prisen på udbudskurven ved en given mængde fortolkes som producentens reservationspris – den mindste pris en producent skal modtage for at ville udbyde en ekstra enhed af godet.

CS kan således fortolkes som den værdi et marked har for forbrugerne, og PS kan fortolkes som den værdi et marked har for producenterne. $PS + CS$ er mål for samlet velfærd i økonomien, og samtidigt et mål for værdien af markedet (i forhold til en situation hvor markedet ikke eksisterede og dermed ikke kunne bruges til allokering af ressourcer mellem købere og sælgere).

En markedsligevægt siges at være efficient når det samlede velfærdsoverskud er maksimeret. Markedsligevægten er efficient (jf. argumenter i bogen.)

Denne velfærdsmaksimering tager ikke højde for hvordan fordelingen er mellem agenter i økonomien (forbrugere og virksomheder) og tager ikke højde for hvorledes forbrugeroverskuddet deles mellem forbrugerne og hvordan producentoverskuddet fordeles blandt producenterne (intra-fordeling).

Fx vil virksomhederne i en situation med perfekt prisdiskriminering få maksimeret producentoverskuddet, men samtidig vil forbrugeroverskuddet være nul. En "fair" fordeling kan eks. baseres på at alle får lige meget – dette tages der ikke højde for i "efficiens"-begrebet.

2.3 Da verdensmarkedsprisen for varen er lavere end i hjemlandet vil den nye indenlandske pris være lig verdensmarkedsprisen (pga. antagelsen om "ingen transaktionsomkostninger"). Den indenlandske efterspørgsel stiger, mens det indenlandske udbud falder. Som konsekvens heraf vil hjemlandet begynde at importere vareb.

Da den indenlandske pris bliver lavere stilles forbrugerne bedre (forbrugeroverskuddet stiger), og de indenlandske sælgere stilles dårligere (producentoverskuddet falder). Netto stiger den samlede velfærd for økonomien, men bliver altså fordelt anderledes.

Besvarelsen bør indeholde en figur.

2.4 Argumenter imod frihandel er mange, men de mere typiske er indenfor følgende kategorier:

- a. Beskæftigelsen i hjemlandet falder, da producenterne møder hård konkurrence fra udlandet. Dette skaber arbejdsløshed på kort sigt, og dermed en forringet udnyttelse af økonomiens ressourcer.
- b. National sikkerhed: Et land gør sig for afhængigt af import fra udlandet på meget følsomme områder. Eks. i relation til outsourcing af bank- og telekommunikations back-office processer til asiatiske lande.
- c. Mindsker muligheden for at skabe nye industrier – baseres på tanken om, at nye industrier skal have "fred og ro" under udvikling og modning.
- d. Unfair konkurrence – eks. er EU-lande underlagt strengere arbejdsmarkeds- og miljømæssige restriktioner. Åbnes der op for konkurrence hvor disse restriktioner ikke er implementeret sker der en uhensigtsmæssig forvridning.

Argumenterne imod a) – c) kunne se således ud:

- a. Det er bedst at få produceret der hvor det er billigst, og der kan argumenteres for at alle lande har komparative produktionsmæssige fordele. Omstillingstiden kan være hård, men det kræver blot at markeder indrettes og forbedres på hurtig tilpasning.
- b. Argumentet er validt i visse situationer, men bliver brugt (for) meget qua dets "intuitive appeal".

- c. Beskyttelse svarer til subsidiering af en industri. Er en industri konkurrencedygtig på længere sigt, vil det være muligt at låne midlerne hertil via et velfungerede kredit- og bankvæsen.

2.5 Importtold er en måde at begrænse et lands import. En told er en skat på goder, der importeres fra udlandet. Situationen bør illustreres i en figur jf. bogen.

Heraf fremgår det at prisen vil være lavest i situationen uden indgreb. Som det også bør fremgå af figuren vil en told reducere den importerede mængde og markedsligevægten vil komme tættere på ligevægten for en økonomi uden frihandel med udlandet. Forbrugeroverskuddet falder, mens producentoverskuddet stiger. Staten vil få en indtægt, men samlet set vil velfærdsniveauet falde.

Dette bør illustreres i en tabel, som viser velfærdseffekterne før/efter indgrebet.

2.6 En importkvote bør illustreres jf. bogen. Effekterne fra en importkvote minder i meget høj udstrækning om effekterne ved en told på importerede goder. I den situation hvor importkvoter allokeres ved en auktion (under antagelse af et perfekt fungerende marked for salg af importkvoter) vil producenter være villige til at betale en pris der svarer til en toldsats (hvis kvoten svarer til mængden ved den pågældende told). I den situation vil staten få samme indtægt i de to situationer, forbrugeroverskuddet er identisk i de to situationer og producentoverskuddet er identisk når der korrigeres for kvotebetalingen.

Dette bør illustreres i en tabel, som viser velfærdseffekterne før/efter indgrebet.